

Oponentní posudek na diplomovou práci

Andrea Vilímová, *Migrace mezi Střední Asií a Ruskem. Případ Kyrgyzstánu*. Praha: IMS FSV UK, 2013, 98 stran rukopisu vč. závěrečné bibliografie, anglického shrnutí a příloh.

Předložená diplomová práce zkoumá problematiku migračních toků mezi Střední Asií a Ruskem na materiálu ze středoasijského Kyrgyzstánu. V první kapitole, po stručném uvedení do tématu, podává základní přehled použitých nástrojů a pojmů, jakož i hlavních teoretických přístupů, které se nabízejí pro výzkum problematiky migrace. V následující kapitole již přibližuje historický exkurs do demografie Kyrgyzstánu od kolonizace Střední Asie v dobách carské říše až do rozpadu Sovětského svazu na přelomu 80. a 90. let. Těžiště textu a samotné jádro práce pak tvoří samostatná (třetí) kapitola mapující vývoj po roce 1991.

Co se týče samotného zpracování, začnu tím, že diplomantka měla svůj úkol značně ztížen tím, že jde o téma, které je živé, a které jako takové, pokud je mi známo, doposud není v odborné literatuře, tím méně v českém prostředí, souhrnně zpracováno. Na straně kladů oceňuji zejména poctivě odvedenou rešeršní část a snahu být v obraze o tom, jaká literatura k tématu vychází, byť některé, zejména primární prameny (oficiální statistiky, mezinárodní smlouvy mezi Ruskou federací a Kyrgyzstánem, normativní akty obou zemí aj.) by byla při práci nad takto vymezeným tématem nepochybně ještě „uživila“. Obdobně tak zasluhuje zmínku úctyhodná šíře autorčina záběru, třebaže to se na druhé straně pochopitelně nemohlo neprojevit na hloubce provedené analýzy. Ve výsledku se jí tak víceméně podařilo v hrubých rysech aspoň nastínit hlavní problémy a vývojové tendence v oblasti migrace mezi středoasijským Kyrgyzstánem a Ruskem, oblasti, jež nadále váže nově nezávislé státy v regionu na Rusko. V tom spatřuji i možný přínos.

Současně s tím však vidím i některé problémy, které po mém soudu, z pohledu kritického čtenáře, poněkud kazí výsledný dojem.

Není asi smyslem oponentního posudku upozorňovat na veškeré pojmové a věcné nepřesnosti a faktické omyly,¹ jakož i na veškeré prohřešky proti jazyku, jichž se autorka mohla dopustit.²

Soustředím se zde na několik obecnějších připomínek, kvůli kterým nenavrhuji nejlepší hodnocení.

1 Záměna push- a pull-faktorů, str. 19; velikost ruské diaspory v regionu Střední Asie k roku 1989, což mělo podle autorky představovat „19 % všeho ruského obyvatelstva“, str. 35, aj.

2 Týká se často převodu slovních spojení z angličtiny a ruštiny do češtiny jako „výkupní ceny pěstovaných výrobků“, str. 20; „vyšší vzdělání“ vs. vysoké školství, str. 40, aj. Pravopis přídavných jmen tvořených od zeměpisných názvů je samostatná kapitola.

Za prvé, není mi moc jasný smysl zařazení první, teoreticky pojaté kapitoly. V té autorka přibližuje jednak vybrané koncepty a pojmy (vzhledem k tématu práce zčásti irelevantní jako azyl a uprchlictví), jednak přehled nejznámějších migračních teorií. Problémem samozřejmě není snaha o možné teoretické ukotvení zkoumaného materiálu a vymezení základních nástrojů, s nimiž autorka hodlá k látce přistupovat - ba naopak. Problémem je v konkrétním případě, navzdory dané formulaci cílů práce, jejich chybějící aplikace - to, že s představeným instrumentáři autorka v dalším, snad s výjimkou zastřešujícího závěru, prakticky nepracuje. Pojí-li se toto navíc i s nejasným obsahovým zaměřením, chybějící syntetizací hlavních zjištění a místy přehnaně didaktickým stylem výkladu (typu „nyní udělám toto, pak zas udělám ono“), trpí tím soudržnost textu, špatně se čte, a ve výsledku není ani příliš jasné, co autorka prací chtěla říci a ukázat.

Druhý problém, který k tomuto dojmu přispívá, je autorčina přehnaná opatrnost a skromnost, s jakou se zdráhá přijít s jasně formulovaným tvrzením. Týká se to i vyhodnocení často rozporuplných sad dat, s nimiž - z nedostatku lepších příležitostí - musí chtít nechtít pracovat. Jakkoli diplomantku šlechtí, že si je vědoma omezení použité datové základny a že hodlá mít veškeré závěry náležitě podloženy, na můj vkus se až příliš často schovává za vyjádření typu „je těžké/obtížné/nemožné analyzovat/zjistit/určit/stanovit/říci/porovnat/odhadnout...“ apod. Samozřejmě, že je to obtížné. Zvláště když má člověk co do činění s fenoménem, který s ohledem na možnou nelegální složku není statisticky přesně podchycen. Bohužel, pokud člověk chce něco sdělit, musí se umět s podobnými úskalími uspokojivě vypořádat. A nejde o samoučel - napomohlo by to vyjasnění rozebíraných jevů a vztahů a tím i zamýšleného sdělení.³

Uvedené připomínky nemají ani v nejmenším snížit ten velký kus práce, který za předloženým výstupem stojí. Předloženou magisterskou práci určitě doporučuji k obhajobě. K tomu, aby mohla být obhájena jako *velmi dobrá* (2), nicméně pokládám za vhodné, aby se diplomantka přesvědčivě vyjádřila k shora uvedeným připomínkám a přesvědčivě presentovala a obhájila hlavní zjištění, k nimž tedy v práci dospěla.

V Praze, 30. května 2013,

Jan Šír

³ Tak například na str. 56 autorka uvádí data Federální migrační služby, podle nichž bylo letos v Rusku registrováno 559 tisíc migrantů z Kyrgyzstánu. Na str. 64 a 65 pak diskutuje počet občanů Kyrgyzstánu, kteří získali v souladu s dvojstrannou dohodou o zjednodušeném režimu nabývání a pozbývání státního občanství ruské občanství, s tím, že tento počet mohl dosáhnout až půl milionu osob. Znamená to tedy, že prakticky všichni (oficiální) kyrgyzští migranti mají ruské pasy? Nebo jde o data vztahující se k jinému období? Nebo zde narážime na nějaký jiný metodologický problém s definicí obou vzorků? Podobných nejednoznačností, které autorčino vyjádření jednoduše vyžadují, by bylo možno v práci nalézt více.